

BALKANLAR'DA İLK TÜRK SOYKIRIMI

MORA KATLIAMI

Osmanlı topraklarında huzur ve barış içerisinde yaşayan Rumların, Osmanlı'dan koparak müstakil bir devlet kurmaları, çok sancılı olmuştur. Yaklaşık 10 sene süren Yunan İsyanı esnasında binlerce Müslüman, katliama maruz kaldı. Balkanlar'da ilk Müslüman katliamı olarak tarihe geçen fakat hiç konuşulmayan bu isyanı ne kadar biliyoruz?..

.....
PROF. DR. MUSTAFA TURAN

1789

Fransız İhtilali'nden sonra yayılan fikirler, çok milletli ve kültürlü bir yapıya sahip Osmanlı Devleti'ni doğrudan etkiledi. Bu fikirler, yüzyıllardır huzur içinde müreffeh bir hayat süren gayrimüslim unsurları tahrik ve isyana teşvik için fırsat oldu. 19. yüzyılın başlarında, hususiyile Balkanlar'da birbiri ardına baş gösteren isyanlarda önemli rol üstlenen Rusya ile birlikte İngiltere ve Fransa, Osmanlı'nın Avrupa coğrafyasından çekilişini hızlandırdı.

Fransız İhtilali'ni takip eden yıllarda bilhassa Osmanlı toplumu içinde imtiyazlı bir mevkide bulunan Rumların bağımsızlık düşüncesine kapılması için uygun bir zemin meydana gelmişti. Bu heyecan ve büyük devletlerin desteği ile Bizans ve Pontus topraklarında bağımsız bir Yunan devleti kurmak isteyen Yunan Megali İdeası (Büyük Ülküsü), bu topraklarda tek bir Türk ve Müslüman bırakılmamasını hedef göstermekte gecikmedi. Kurulan cemiyetler marifetiyle bir yandan Yunan Megali İdeası telkin edilirken bir yandan da çeteler, Müslüman/Türk katliamı için hazırlandı. Megali İdea, ilk aşamada Mora'da bağımsız bir Yunan devleti kurma, sonra da Orta Yunanistan, Batı Trakya, Selanik, Ege adaları, On İki Ada, Kıbrıs ve Batı Anadolu'yu Yunanistan'a katma, nihayet İstanbul'u zaptederek Bizans'ı yeniden kurmayı hedefliyordu.

Ne Mora'da Ne Dünyada...

Nihayet, 1821 Mart'ında başlayan isyanın sloganı "Mora'da tek bir Türk (Müslüman) bırakılmamalıdır." oldu. Devletin aynı anda her tarafa birden yetişemeyeceği düşünülerek isyanın Mora ile birlikte Rumların ekseriyette bulunduğu adalarda eş zamanlı başlaması

^ Mora Yarımadası
< Yunan İsyanı'nın baş aktörlerinden ve Filiki Eteria Cemiyeti'nin lideri Aleksander İpsilanti

planlanmıştı. Planlandığı gibi isyan, nisan ayında yayıldı ve her yerde daha önceden bir işaret almışçasına Rum ahali ayaklandı. Yakaladıkları bütün Türkleri kıyımdan geçirmeye başladılar. İsyancıların “Hiçbir Türk kalmayacak; ne Mora’da ne dünyada!” sözleri ağızdan ağza dolaşarak bir toptan yok etme savaşının başladığını ilân ediyordu. Asilerin ilk bayraklarının üzerinde ise altı üste getirilmiş bir hilalin veya kesilmiş bir Türk kafasının üzerinde bir haç bulunuyordu.

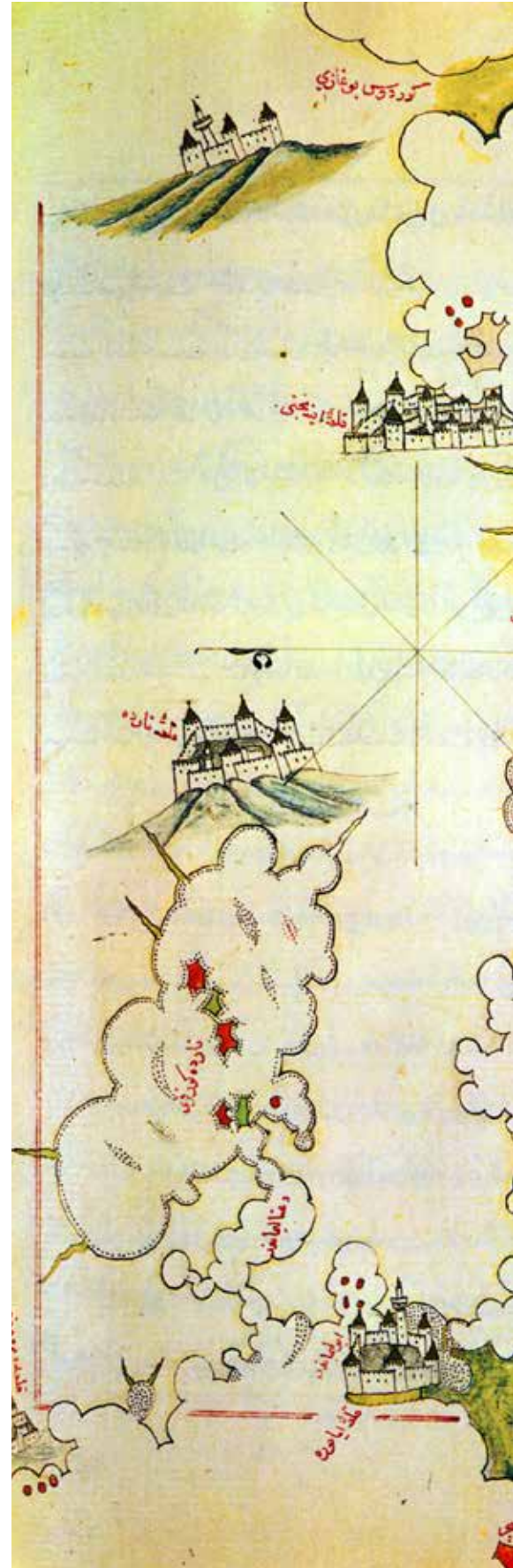
İngiliz yazar William St. Clair’e göre “Grekler arasındaki bu vahşice öç alma iştiağı, çok geçmeden katletme zevkine dönüşüyordu.” Başka bir İngiliz yazar David Howarth da “Grekler, bu cinayetleri işlerken herhangi bir neden aramıyorlardı. Kan dökme hırsına kapıldıkları için öldürüyorlardı.” demektedir. Anlaşılacağı gibi şiddet hareketleri olarak başlatılan isyan, millî ve dinî bir karakter alarak kısa sürede gelişti.

Tripoliçe’de İlk Büyük Katliam

Osmanlı’nın isyana acilen ve gereği gibi müdahale edebilmesi mümkün gözükmüyordu. Mora’daki Müslümanlar, önceden silah ve erzak hazırlığı yapmadıkları için direnme güçleri son derece zayıftı. Bu sebeple Vostica, Balyabadra, Gördüs, Argos, Gastuni gibi şehirleri hemen boşaltarak kalelere çekildiler. Asiler bir yandan Balyabadra kalesini top ateşine tutarken bir yandan da Avrupa devletlerinden yardım talebinde bulunuyorlardı.

Asilere karşı harekete geçen Yusuf Paşa, Balyabadra’ya hâkim olmayı başardı. Dramalı Mustafa Bey kumandasındaki Osmanlı ordusu da Tripoliçe’ye girdi. Tripoliçe (Tripolitza, Tripolis, Trablîçe) Osmanlı idaresinde Mora’nın merkezi durumunda önemli bir yerdi. Diğer taraftan, buraya yakın bir mevkideki Valteci’de asilerle yaptığı muharebede yenilen Mustafa Paşa, Rumların kuşatması altında kaldı. Kuşatmayı kaldırmak üzere yardıma gelen Bayram Paşa’nın emrindeki küçük ordunun 7 Eylül’de yenilmesiyle iyice cesaretlenen asiler, 5 Ekim’de kaleyi zaptettiler.

İSYAN HAREKETİNİN BAŞLARINDA MİLLÎ VE BAĞIMSIZ BİR DEVLET KURMAK GİBİ DÜŞÜNCEYE SAHİP OLMAYAN RUMLAR, BÜYÜK DEVLETLERİN TAKİP ETTİKLERİ POLİTİKALARLA KISA ZAMANDA BAĞIMSIZ BİR YUNAN DEVLETİ KURMAK İÇİN HAREKET ETTİLER...

YUNAN İSYANI'NIN ÇIKMASINDA VE GELİŞMESİNDE ÖNEMLİ ROL ÜSTLENEN RUSYA, İNGİLTERE VE FRANSA, İSYAN ESNASINDA MÜSLÜMAN AHALİNİN KIYIMA UĞRAMASI KARŞISINDA SESSİZ KALDI. BU TAVIR, HEM İSYANCILARIN CÜRETİNİ ARTIRDI HEM DE DİĞER HİRİSTİYAN TOPLULUKLARIN İSYANINA ZEMİN OLUŞTURDU...

< Kitab-ı Bahriye'de yer alan İnebahtı, Narde, Mora'yı gösteren harita

Yunanlılar tarafından kuşatılan Kalamata ise hemen düştü; şehirde yaşayan Osmanlı erkekleri katledilirken kadınlar ve çocuklar esir alındı. Şehir yakınından akan suyun kenarında gösterişli kıyafetlerle bir grup papaz, çevrelerinde 5 bin savaşıdan oluşan bir kuvvetle kazandıkları bu ilk zaferi kutlamaya başladılar. Anlaşılacağı gibi isyanın başlamasından çok geçmeden Mora'daki şehirlerin hemen hepsi isyancıların eline geçti ve her yerde Müslümanlar acımasızca kılıçtan geçirildi. Kaleyi zapteden Rumlar, üç gün boyunca vahşi bir biçimde ortalığı kana ve ateşe buladılar. Tripoliçe ve çevresinde öldürülen Müslümanların sayısının 32 bin civarında olduğu tahmin ediliyordu.

Walter Alison Phillips'in ifadesiyle Tripoliçe'de yaşanan korkunç hadiseler, daha önce başka yerlerde görülenleri bile gölgede bırakmıştır. Şehrin zavallı sakinleri, üç gün süreyle vahşi bir çetenin zulmüne terk edildi. Öldürmeden önce, kadınlara ve çocuklara işkenceler edildi. Katliam öylesine

geniş çaptaydı ki Kolokotrones, kendisi kente girdiğinde kentin kapısından kaleye kadar atının ayaklarının hiç yere değmediğini söylüyordu. Cesetler, geçtiğı zafer yolunu halı gibi örtmüştü. İlk iki günün sonunda Müslümanlardan hayatta kalmış 2 bin kadar her yaştan ve cinsiyetten zavallı insan -çoğunlukla kadın ve çocuk- yakındaki dağlar arasında bulunan derin bir vadiye götürülerek katledildiler.

Tam bir soykırıma dönüşen Mora İşyanı'yla eş zamanlı olarak başlayan diğeri Ege adalarındaki isyanlar sırasında pek çok Türk, Osmanlı reayası Rumlar tarafından katledildi ve işkencelere maruz kaldı. Ege adalarındaki isyan, kısa süre içerisinde Kıbrıs, Sakız, Sisam, İřtänköy gibi adalar ile Ege sahillerine de yayıldı. Justin McCarthy, Yunan İşyanı sırasında 25 bin kişinin öldürüldüğünü, 10 bin kişinin de göçe zorlandığını kaydetmektedir.

Çapanoğlu Avrupa

1821'de başlayan Yunan İşyanı, Yakın Çağ'da Avrupa devletlerinin Osmanlı Devleti'ne yönelik politikalarının temel yapısını ve seyrini ortaya koyan en önemli misallerden birisidir. İşyanın hemen her aşamasında Avrupa devletlerinin bizatihi yer aldıkları görölmektedir. Gerek isyanın hazırlanması ve çıkması, gerekse başarıya ulaşması, Avrupa devletlerinin destekleri sayesinde olmuştur. İşyanın başlamasıyla birlikte başta Tripoliçe olmak üzere bütün Mora'da ve adalarda Müslüman katliamı başlamış, bu katliamlar karşısında Avrupa devletleri sessiz kalmıştır. Kısa bir süre sonra esasen Avrupa devletlerinin istedikleri gibi bağımsız bir Yunan devletinin kurulması gerçekeşmiştir.

Bu tarihten sonra Osmanlı Devleti'ndeki Hıristiyan unsurların peş peşe isyanlarını ve birer ulus devlet olarak ortaya çıktıklarını görmekteyiz. Bu devletler kurulurken takip edilen yöntem, aynen Yunan İşyanı'nda olduğu gibi, Tripoliçe'de olduğu gibi Müslümanların yok edilmesi olmuştur. Bu itibarla Tripoliçe'de başlatılan katliamlar, Mora İşyanı'ndan sonra bir asır devam edecek olan Türk soykırımının denemesi ve ilk adımıdır. ■■

Kaynaklar: Justin McCarthy, Ölüm ve Sürgün, Osmanlı Müslümanlarına Karşı Yürütölen Ulus Olarak Temizleme İşlemi, 1821-1922, İstanbul 1998; Mustafa Turan-Musa Gürbüz, "Yunan Bağımsızlık Düşüncesinin Tarihi Temelleri ve Tripoliçe Katliamı", Uluslararası Suçlar ve Tarihi, S.1, 2006; Nurettin Türsan, Mora Ayaklanmaları ve Yunan Bağımsızlığı, İstanbul 1994; Salahi R. Sonyel, "Yunan Ayaklanması Günlerinde Mora'daki Türkler Nasıl Yok Edildiler?", Belleten, 233/1998.

^ Mora İşyanı'nı tasvir eden tablo

İşyanı Hazırlayan Cemiyet

Napolyon'un onayı ile Paris'te, eski İstanbul elçisi ve Yunan dostu Choiseul-Gouffier'in himayesinde bir heyet toplandı. Bu heyet, 1814 yılında Odessa'da Rus Çarı'nın yardımı ile Dostluk Cemiyeti'ne dönüştü. Philike Hetairia (Filiki Eteria-Dostluk Cemiyeti) adındaki bu gizli cemiyetin başında Çar'ın harp yaveri Aleksander İpsilanti bulunuyordu. Eflak beyi Kalimaki ve İstanbul Rum patriği, bu cemiyetin nüfuzlu ve muteber üyeleri arasına girdiler. Kısa sürede İzmir, Sakız, Misolonki, Bükreş, Yaş, Yanya, Triyeste ve İstanbul gibi yerlerde cemiyetin şubeleri açıldı. Batı Avrupa'daki gizli mason cemiyetlerinin kuruluş ve işleyiş usullerini benimseyen Filiki Eteria Cemiyeti, eğitim, kültür ve siyasi alanlarda faaliyet gösteriyor, bağımsızlık düşüncesinin oluşmasında önemli bir misyon yükleniyordu. Cemiyetin gerçekte gayesi, Megali İdea'nın gerçekeştirilmesiydi. Ruhü'l-Kudüs'ün tasviri önünde ettikleri yemin metninde: "Dünya durdukça, damarlarında Rum-Yunan kanı; kafalarında Megali İdea'nın suuru olan çocuklarımız adına sana söz veriyoruz. Bizans ve Pontus topraklarında tek bir Müslüman kalmayınca kadar hayat bize haram olacaktır." denilmektedir.